

A múlt év nyarán a Gyulai Várjátékok keretében mutatták be, a szabadkai ifj. Szabó István rendezésében, Gobby Fehér Gyula A budaiak szabadsága (A szabadság pillanata) című történelmi drámáját, amelynek képfelvételét az idén a Magyar Televízió közönsége is láthatta, majd a Szabadkai Népszínház színpadra vitte Bosnyák István Nehéz honfoglalás című, Sinkó Ervinről szóló dokumentumdrámáját. Folytatódott a sor Deák Ferenc Torjának immár harmadik premierjével (az újvidéki Rádiószínház és a belgrádi Nemzeti Színház után most az újvidéki Szerb Nemzeti Színház tűzte műsorra), s következett az Újvidéki Színház három ősbemutatója: Gion Nándor Ezen az oldalon, Gobby Fehér Bűnös-e a Szél? és Tolnai Ottó Végeladás című darabja. Művelődési közvéleményünk örömmel nyugtázzhatja, hogy színházaink drámairodalmunk iránt fokozottabb érdeklődést mutatnak.

STOJAN VUJIČIĆ PEN-CLUB DÍJA. A Szerb Pen-Club elismerésben részesítette Stojan D. Vujičić budapesti szerb műfordítót és irodalomtörténészt a fordítás terén kifejtett munkásságáért. Vujičić számos remek műfordítással tolmácsolta a jugoszláv népek irodalmát a magyar közönségnek. Többek között Andrić, Krleža, Bora Stanković, Đorđe Lebović, Velimir Lukić munkáit ültette át magyarra. Számos antológia összeállítója, s jelentős tanulmányokat is ír a szerbhorvát népek irodalmáról. A Pen-Club Díját a Desanka Maksimović, Grozdana Olujić, Aleksandar Tišma, Nikola Trajković és Jovan Hristić összetételű bíráló bizottság ítélte oda.

ÚJ KÉPZŐMŰVÉSZETI FOLYÓIRAT BELGRÁDBAN. A belgrádi Bölcsészettudományi Kar művészet-

történeti szakának modern művészeti ágazata 3+4 néven új képzőművészeti folyóiratot indított. A folyóirat Lazar Trifunović és Slobodan Mijušković egyetemi tanárok kezdeményezésére elsősorban a modern művészetet hallgató egyetemisták sikeresebb dolgozatait, diplomamunkáit és tanulmányait közli, ezenkívül serkenti a fordítói munkát és a tárlatkritikát is.

Már a 3+4 első számából is kitűnik, hogy a szerkesztőség napjaink legújabb irányzatainak bemutatását részesíti előnyben. Többek közt közli Achille Bonito Oliva *Eltérő avantgarde-ok: Európa/Amerika* című tanulmányát, valamint Ian Burn, Mel Ramsden, Victor Burgin és Douglas Huebler konceptualista alkotók vallo-másait. A Jel a képzőművészetben című rovatban a festészet nyelvi és jel-tani analizisét tartalmazó dolgozatok kaptak helyet. A folyóirat anyagát a tárlatbemutatók és interjúk mellett terminológiai szótár egészíti ki.

A 3+4 az egyetemi reform sikeres-csbb végrehajtásának adalékeként évente egyszer, jobb esetben szemesz-terenként fog megjelenni. Ha az első szám színvonalán marad, a belgrádi egyetemisták folyóirata az *Umetnost* című művészeti folyóirat hiányosságait méltón tudja majd pótolni.

SZ. B.

AZ AMERIKAI KULTÚRA: egy pillantás a hetvenes évekre. A „het-venes éveknél” most vagyunk az utó-ján, s az Egyesült Államok siet, hogy bemutassa az Óvilágnak, milyen volt az USA kulturális élete a most vég-ződő évtizedben. Erre a célra egy hatalmas, kétszintű, fémcsővekre sze-relt kupolaszerű sátor készült (Bu-chingham Fuller tervei alapján), s benne kapott helyet az az anyag, mely által a hetvenes évek amerikai kultúrájával kellene megismerkednünk. Festmények, grafika, fényképek, jel-

mezek, maszkok, balettcipők, hangszerek, faragások, feliratok, hanglemeztasakok, díszlettervek, zene, filmek, tévéműsor, előadások, makettek: a szemre és a fülre ható eszközökkel mutatkozik be évtizedünk amerikai kultúrája.

Hogy mennyire sikerül ez a bemutatkozás, az valószínűleg a befogadótól, a kiállítás látogatóitól — értesültségüktől, érdeklődésüktől, igényeiktől s nem utolsósorban ízlésüktől — is függ. Mert például e sorok írója azzal kezdené sorolni kifogásait, hogy Fuller sátrából — melynek terét labirintusszerűen oldották meg, s külön helyiségek szolgálnak benne filmvetítésre, előadásokra, tévénézésre, zenehallgatásra — hiányzik az amerikai kultúra egyik — véleményünk szerint jellemző, tagadhatatlanul fontos, okvetlenül érdekes — része: az irodalom; a könyv, a folyóiratok, a sajtó. Mások talán az iparművészetet, az ipari formatervezés némely ágát hiányolják majd. Lesznek olyanok, akik a festészet ismertetését tartják egyoldalúnak, vagy sokallják a popalkotásokat.

A kiállítás másik oldalát tekintve, összeadva, amit itt látunk és hallunk, tehát a képzőművészetet, a házfalakon, járdán, úttesten található feliratokat, melyek a „szerzők” érzéseit, véleményét, indulatait fejezik ki, színházat, operát, balettet, városrendezést, építészetet, reklámkészítést, gyűjtőszemvedélyt, pop-zenét, komoly zenét, dzsesszt, filmet, tévét, lemezeket, a primitívnek vagy amatőrnek nevezhető alkotók sorát, s mindez egy emberileg lehetséges objektív szemszögből megítélve, s annak alapján, hogy mit tekintünk eddig, mondjuk a hetvenes évekig amerikai kultúrának, s mit tekintünk — lehet, hogy kissé maradian — kultúrának európai mércék szerint, végkövetkeztetésünk csak az lehet, hogy ezen a

— valójában mindenből csak egy szemernyit bemutató — kiállításon — melyet Belgrádban Joan Mondale, az amerikai aelnök felesége nyitott meg — inkább az amerikai furcsaságokat láttuk, mint az autentikus, a marandó mai amerikai kultúrát. Hisz még akkor is, ha mindazt értéknek ismerjük el, amit ebben a sátorban láttunk és hallottunk, marad a kérdés, marad a kétség, mennyire teljes ez a bemutatás, mi az, amit — előtünk ismeretlen okokból — nem hoztak el (habár tudjuk, hogy minden nem is fér el egy kiállításon), mi az, ami itt van ugyan, de viszonylag, vagy a mi nézetünk szerint (hisz tudjuk, hogy minden válogatás kifogásolható, s minden mérce szubjektív és relatív) téves mértékek alapján jutott ide. S végül mennyire jellemző képviselői, hűséges kifejezői az amerikai kultúrának azok a tárgyak, jelképek, alkotások, melyek itt láthatók, hallhatók, nem vezetik-e félre a kiállítás látogatóit, lévén a kép, mely belőlük összeáll, kétségtelenül, de legalábbis bizonyos fokig egyoldalú?

Van azonban valami, ami hamisítatlan, ami biztosan Amerikai, amerikai ezen a kiállításon.

A légkör, a kiállítás hangulata.

Igen, a furcsaságok teszik ezt, melyeket említettem, aztán a korszerű bemutatási mód: film, tévé, sztereolemezek, kitűnő fotók. Tarkaság. Hangzavar. Túlzások. Különlegesség.

A kiállítás, melynek egyik érdekes kiállítási tárgya maga a sátor, be fogja járni Európát, és sok ezer, sok százezer látogatója lesz. Ma, amikor Amerikába eljutni nem lehetetlen, nem ritkaság, amikor a film, a tévé annyi mindenről tudósít, úgyhogy még utazás nélkül is elég jól ismerjük az USA-t — és persze a világ más tájait, országait is —, a legtöbb látogató nem sok újdonságot talál ez alatt az impozáns kupola alatt. Att-

rakció — ebben is amerikai! —, de nem szenzáció, nem felfedezés. Ugyanerről a témáról s ugyanezekkel az eszközökkel másképp is el tudunk

képzeln egy kiállítást. S hisszük, az sem lenne kevésbé objektív, kevésbé hiteles, mint ez — vagy mint egy harmadik...

T. L.